Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (piata komora)

z 1. augusta 2025*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Občianstvo Únie – Voľný pohyb osôb – Článok 18 ZFEÚ – Zásada zákazu diskriminácie založenej na štátnej príslušnosti – Smernica 2004/38/ES – Článok 24 – Zásada rovnosti zaobchádzania – Maloleté dieťa, občan Únie, ktoré má právo na pobyt podľa tejto smernice – Udelenie vnútroštátneho povolenia na pobyt rodičovi tohto dieťaťa na účely výkonu rodičovských práv a povinností vo vzťahu k tomuto dieťaťu – Rozlišovanie podľa štátnej príslušnosti dieťaťa – Rodič, ktorý má právo na pobyt ako uchádzač o zamestnanie – Výnimka zo zásady rovnosti zaobchádzania, pokiaľ ide o nárok na sociálnu pomoc – Rozsah“

Vo veci C-397/23,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Sozialgericht Detmold (Súd pre sociálne veci Detmold, Nemecko), z 22. júna 2023 a doručený Súdnemu dvoru 29. júna 2023, ktorý súvisí s konaním:

FL

proti

Jobcenter Arbeitplus Bielefeld,

za účasti:

Stadt Bielefeld,

SÚDNY DVOR (piata komora),

v zložení: predsedníčka piatej komory M. L. Arastey Sahún, sudcovia D. Gratsias, E. Regan (spravodajca), J. Passer a B. Smulders,

generálny advokát: J. Richard de la Tour,

tajomník: R. Șereș, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 14. novembra 2024,

* Jazyk konania: nemčina.

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– nemecká vláda, v zastúpení: J. Möller a R. Kanitz, splnomocnení zástupcovia,

– Európska komisia, v zastúpení: B.-R. Killmann a E. Montaguti, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 13. februára 2025,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu práva Únie v oblasti práva občanov Únie, ako aj ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských štátov.

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi FL a Jobcenter Arbeitplus Bielefeld (Úrad práce Bielefeld, Nemecko), (ďalej len „Jobcenter Bielefeld“), ktorého predmetom je odmietnutie zo strany Jobcenter Bielefeld priznať FL sociálne dávky stanovené nemeckými právnymi predpismi.

Právny rámec

Právo Únie

Smernica 2004/38/ES

3 Odôvodnenia 3, 4 a 6 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Ú. v. EÚ L 158, 2004, s. 77; Mim. vyd. 05/005, s. 46), stanovujú:

„(3) Občianstvo Únie by malo byť základným štatútom štátnych príslušníkov členských štátov, keď uplatňujú svoje právo na voľný pohyb a pobyt. Je preto potrebné, aby sa kodifikovali a preskúmali existujúce nástroje spoločenstva, ktoré sa oddelene zaoberajú pracovníkmi, samostatne zárobkovo činnými osobami a tiež študentmi a inými neaktívnymi osobami, aby sa zjednodušilo a posilnilo právo všetkých občanov Únie na voľný pohyb a pobyt;

(4) aby sa tento sektorový, roztrieštený prístup k právu na voľný pohyb a pobyt napravil a aby sa umožnilo uplatňovanie tohto práva, je potrebný jednotný legislatívny akt na zmenu a doplnenie nariadenia Rady (EHS) 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci spoločenstva [(Ú. v. ES L 257, 1968, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 15)] a zrušenie nasledujúcich aktov…

…

(6) aby sa zachovala jednota rodiny v širšom zmysle a bez toho, aby bol dotknutý zákaz diskriminácie na základe štátnej príslušnosti, situácia tých osôb, ktoré nie sú zahrnuté v definícii rodinných príslušníkov podľa tejto smernice a ktoré preto nevyužívajú automatické právo na vstup a pobyt v hostiteľskom členskom štáte, by sa mala preskúmať hostiteľským členským štátom na základe jeho vlastnej vnútroštátnej legislatívy, aby sa rozhodlo, či sa takýmto osobám udelí právo na vstup a pobyt pri zohľadnení ich vzťahu s občanom Únie alebo akýchkoľvek iných okolností, ako napríklad ich finančná alebo fyzická odkázanosť od občana Únie.“

4 Článok 2 tejto smernice, nazvaný „Vymedzenie pojmov“, stanovuje:

„Na účely tejto smernice:

…

2) ‚Rodinný príslušník‘ znamená:
   a) manželský partner;
   b) partner, s ktorým občan Únie uzavrel registrované partnerstvo na základe legislatívy členského štátu, ak legislatíva hostiteľského členského štátu považuje registrované partnerstvá za rovnocenné s manželstvom, a v súlade s podmienkami stanovenými v príslušnej legislatíve hostiteľského členského štátu;
   c) priami potomkovia, ktorí sú mladší ako 21 rokov, alebo sú nezaopatrenými osobami a takéto osoby manželského partnera alebo partnera, ako je definovaný v bode [v písmene – *neoficiálny preklad*] b);
   d) závislí priami príbuzní po vzostupnej línii a takéto osoby manželského partnera alebo partnera, ako je definovaný v bode [v písmene – *neoficiálny preklad*] b);

…“

5 Článok 3 uvedenej smernice s názvom „Oprávnené osoby“ stanovuje:

„1. Táto smernica sa uplatňuje na všetkých občanov Únie, ktorí sa pohybujú alebo zdržiavajú v členskom štáte inom, ako je členský štát, ktorého štátnymi príslušníkmi sú, a na ich rodinných príslušníkov, ako sú definovaní v bode 2 článku 2, ktorí ich sprevádzajú, alebo sa k nim pripájajú.

2. Bez toho, aby boli dotknuté práva voľného pohybu a pobytu, ktoré dané osoby môžu mať plným právom, hostiteľský členský štát v súlade so svojou vnútroštátnou legislatívou umožní vstup a pobyt pre nasledujúce osoby:

…

b) partner, s ktorým má občan Únie trvalý vzťah riadne osvedčený.

Hostiteľský členský štát vykoná rozsiahle preskúmanie osobných okolností a zdôvodní akékoľvek odmietnutie vstupu alebo pobytu takýmto osobám.“

6 Článok 6 tej istej smernice, nazvaný „Právo pobytu do troch mesiacov“, v odseku 1 stanovuje:

„Občania Únie majú právo pobytu na území iného členského štátu počas obdobia do troch mesiacov bez akýchkoľvek podmienok alebo formalít iných, ako je požiadavka vlastniť platný preukazu totožnosti alebo pas.“

7 Článok 14 smernice 2004/38 s názvom „Zachovanie práva pobytu“ v odsekoch 2 a 4 stanovuje:

„2. Občania Únie a ich rodinní príslušníci majú právo pobytu určené v článkoch 7, 12 a 13, pokiaľ spĺňajú podmienky v nich stanovené.

…

4. Ako výnimka z odsekov 1 a 2 a bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia kapitoly VI, sa opatrenie vyhostenia nesmie v žiadnom prípade prijať proti občanom Únie alebo ich rodinným príslušníkom, ak:

…

b) občania Únie vstúpili na územie hostiteľského členského štátu, aby hľadali zamestnanie. V tomto prípade občania Únie a ich rodinní príslušníci nesmú byť vyhostení, pokiaľ občania Únie sú schopní predložiť dôkaz, že si sústavne hľadajú zamestnanie a že majú skutočnú šancu zamestnať sa.“

8 Podľa článku 24 tejto smernice, nazvaného „Rovnosť zaobchádzania“:

„1. S výhradou takých osobitných ustanovení, ako sú výslovne uvedené v zmluve a v sekundárnom práve, všetci občania Únie, ktorí sa na základe tejto smernice zdržiavajú na území hostiteľského členského štátu, využívajú rovnaké zaobchádzanie ako so štátnymi príslušníkmi tohto členského štátu v rámci pôsobnosti zmluvy. …

2. Ako výnimka z odseku 1 hostiteľský členský štát nie je povinný udeliť nárok na sociálnu pomoc počas prvých troch mesiacov pobytu ani prípadne počas dlhšieho obdobia stanoveného v článku 14 ods. 4 [písm.] b)… osobám iným, ako sú pracovníci, samostatne zárobkovo činné osoby, osoby, ktoré si zachovávajú takýto štatút a ich rodinní príslušníci.“

Nariadenie (ES) č. 883/2004

9 Článok 4 nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 166, 2004, s. 1; Mim. vyd. 05/005, s. 72), nazvaný „Rovnosť zaobchádzania“, stanovuje:

„Pokiaľ nie je v tomto nariadení ustanovené inak, osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, poberajú tie isté dávky a majú tie isté povinnosti podľa právnych predpisov ktoréhokoľvek členského štátu ako štátni príslušníci daného členského štátu.“

Nemecká právna úprava

Pokiaľ ide o pobyt

10 V § 28 Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (zákon o pobyte, zárobkovej činnosti a integrácii cudzích štátnych príslušníkov na spolkovom území) z 30. júla 2004 (BGBl. 2004 I, s. 1950), v znení zákona z 27. júla 2015 (BGBl. 2015 I, s. 1386) (ďalej len „AufenthG“), nazvanom „Zlúčenie rodiny s nemeckými štátnymi príslušníkmi“, v odseku 1 prvej vete stanovuje:

„Povolenie na pobyt sa musí udeliť

(1) manželskému partnerovi nemeckého štátneho príslušníka, ktorý je cudzím štátnym príslušníkom;

(2) maloletému slobodnému dieťaťu nemeckého štátneho príslušníka, ktoré je cudzím štátnym príslušníkom;

(3) cudziemu štátnemu príslušníkovi, rodičovi maloletého a slobodného dieťaťa, ktoré je nemeckým štátnym príslušníkom, na účely výkonu rodičovských práv a povinností,

ak má nemecký štátny príslušník obvyklý pobyt na spolkovom území. …“

11 V § 11 ods. 14 prvej vete Gesetz über die allgemeine Freizügigkeit von Unionsbürgern (zákon o voľnom pohybe občanov Únie) z 30. júla 2004 (BGBl. 2004 I, s. 1986), v znení zákona z 12. novembra 2020 (BGBl. 2020 I, s. 2416), (ďalej len „FreizügG/EU“) sa stanovuje:

„[AufenthG] sa uplatní aj vtedy, keď zakladá priaznivejšie právne postavenie ako tento zákon.“

Pokiaľ ide o dávky sociálnej pomoci

12 Ustanovenie § 7 knihy II Sozialgesetzbuch (Sociálny zákonník), v znení účinnom do 31. decembra 2020 (ďalej len „SGB II“), nazvaného „Príjemcovia dávok“, v odseku 1 stanovovalo:

„Dávky uvedené v tejto knihe sa poskytujú osobám, ktoré:

(1) dosiahli vek 15 rokov a ešte nedosiahli vekovú hranicu stanovenú v § 7a;

(2) sú schopné pracovať;

(3) sú odkázané na pomoc a

(4) majú obvyklý pobyt v Spolkovej republike Nemecko (poberatelia schopní pracovať).

Uvedené ustanovenie sa nevzťahuje na:

(1) cudzích štátnych príslušníkov, ktorí nie sú v Spolkovej republike Nemecko zamestnaní alebo samostatne zárobkovo činní a ani nemajú právo na voľný pohyb na základe § 2 ods. 3 [FreizügG/EU], a ich rodinných príslušníkov za prvé tri mesiace ich pobytu;

(2) cudzích štátnych príslušníkov
a) ktorí nemajú právo na pobyt;
b) ktorých právo na pobyt vyplýva výlučne z účelu hľadania práce…

…

ako aj ich rodinných príslušníkov;

…

Odchylne od druhej vety bodu 2 sa dávky podľa tejto knihy poskytujú cudzím štátnym príslušníkom, ako aj ich rodinným príslušníkom, ak majú obvyklý pobyt na spolkovom území najmenej päť rokov…“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

13 FL, žalobca vo veci samej, ktorý je poľským štátnym príslušníkom, pricestoval do Nemecka 30. mája 2020 z Holandska. Jeho partnerka, ktorá je tiež poľskou štátnou príslušníčkou, pricestovala do Nemecka skôr, a to 30. augusta 2015, z Poľska. Ich spoločný syn sa narodil 27. novembra 2020 v Nemecku a je tiež poľským štátnym príslušníkom.

14 FL, jeho partnerka a ich spoločné dieťa požiadali Jobcenter Bielefeld, aby im priznal základné dávky sociálnej pomoci podľa SGB II. Rozhodnutiami z 3. a 21. decembra 2020 tento úrad priznal tieto dávky partnerke FL s účinnosťou od 30. mája 2020 a ich spoločnému dieťaťu odo dňa jeho narodenia. Naproti tomu rozhodnutím z 21. apríla 2021 bola žiadosť FL za obdobie od 30. mája 2020 do 28. februára 2021 zamietnutá z dôvodu, že FL nemal právo na pobyt na nemeckom území, na základe ktorého by mu mohol vzniknúť nárok na sociálne dávky podľa SGB II, keďže jeho právo na pobyt mu bolo udelené len na účely hľadania zamestnania.

15 Rozhodnutím z 19. júla 2021 Jobcenter Bielefeld zamietol ako nedôvodnú sťažnosť, ktorú FL podal proti tomuto rozhodnutiu o zamietnutí, v podstate z rovnakých dôvodov, ako sú dôvody, na ktorých bolo založené jeho pôvodné rozhodnutie.

16 Konkrétne Jobcenter Bielefeld na to, aby dospel k záveru, že FL nemal na nemeckom území žiadne právo na pobyt, ktoré by mu mohlo zakladať nárok na sociálne dávky podľa SGB II, v prvom rade uviedol, že FL sa podľa vnútroštátneho práva nemôže domáhať práva na pobyt ako rodinný príslušník alebo blízky príbuzný jeho partnerky, ktorá má právo na trvalý pobyt.

17 V druhom rade konštatoval, že FL nemôže mať povolenie na pobyt ani z dôvodu výkonu rodičovských práv a povinností vo vzťahu k svojmu maloletému dieťaťu podľa § 28 ods. 1 prvej vety bodu 3 AufenthG, či už samostatne alebo v spojení s § 11 ods. 14 prvou vetou FreizügG/EU, keďže vydanie takéhoto povolenia na pobyt podlieha podmienke, že dieťa má nemeckú štátnu príslušnosť, zatiaľ čo dieťa FL je poľským štátnym príslušníkom.

18 V treťom rade sa Jobcenter Bielefeld domnieval, že právo na pobyt nevyplýva ani z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 492/2011 z 5. apríla 2011 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Únie (Ú. v. EÚ L 141, 2011, s. 1), ani z článku 4 nariadenia č. 883/2004, ako ich vyložil

Súdny dvor v rozsudku zo 6. októbra 2020, Jobcenter Krefeld (C-181/19, EU:C:2020:794). Vo veci, v ktorej bol vydaný tento rozsudok, totiž maloleté deti podliehali povinnej školskej dochádzke, čo nie je prípad dieťaťa FL.

19 Dňa 12. augusta 2021 FL podal na Sozialgericht Detmold (Súd pre sociálne veci Detmold, Nemecko), ktorý je vnútroštátnym súdom, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, žalobu proti rozhodnutiu Jobcenter Bielefeld z 19. júla 2021. Na podporu tejto žaloby FL v podstate tvrdí, že mu má byť priznané právo na pobyt na základe ustanovení § 28 ods. 1 prvej vety bodu 3 AufenthG, v spojení s ustanoveniami § 6 Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (základný zákon Spolkovej republiky Nemecko), ktorý stanovuje najmä ochranu rodiny a rovnosť medzi deťmi narodenými v manželstve i mimo neho, a článku 8 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd podpísaného v Ríme 4. novembra 1950 týkajúceho sa práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života. Podľa FL je v rozpore s právom Únie obmedziť zlúčenia rodiny na účely výkonu rodičovských práv a povinností na situácie, v ktorých sa tieto práva a povinnosti vykonávajú vo vzťahu k maloletému dieťaťu, ktoré má nemeckú štátnu príslušnosť, keďže to predstavuje nielen obmedzenie voľného pohybu, ale aj porušenie práva na rovnosť zaobchádzania.

20 Jobcenter Bielefeld tvrdí, že FL nemožno udeliť povolenie na pobyt na základe § 28 ods. 1 prvej vety bodu 3 AufenthG, keďže podľa jeho samotného znenia sa toto ustanovenie uplatňuje len na maloleté deti, ktoré majú nemeckú štátnu príslušnosť. Skutočnosť, že vnútroštátne ustanovenie v oblasti prisťahovalectva a pobytu rozlišuje medzi štátnymi príslušníkmi a cudzincami, je súčasťou tohto typu právnej úpravy bez toho, aby bolo dotknuté ustanovenie v rozpore s právom Únie.

21 Vnútroštátny súd uvádza, že v Nemecku existuje spor tak v právnej náuke, ako aj v judikatúre, pokiaľ ide o to, či § 11 ods. 14 prvá veta FreizügG/EU v spojení s § 28 ods. 1 prvou vetou bodom 3 AufenthG a článkom 18 prvým odsekom ZFEÚ môže priznať právo na pobyt rodičovi vykonávajúcemu rodičovské práva a povinnosti vo vzťahu k maloletému občanovi Únie, ktorý síce nie je nemeckým štátnym príslušníkom, ale má na nemeckom území právo na pobyt odvodené od práva na pobyt svojho druhého rodiča. Za týchto podmienok vnútroštátny súd považuje na vyriešenie sporu, ktorý mu bol predložený, za potrebné predložiť Súdnemu dvoru návrh na začatie prejudiciálneho konania s cieľom preskúmať súlad relevantnej nemeckej právnej úpravy s právom Únie.

22 Ak by sa totiž FL malo priznať právo na pobyt na nemeckom území z iného dôvodu, než je hľadanie zamestnania, mal by mu byť v zásade priznaný aj nárok na vyplácanie sociálnych dávok podľa SGB II.

23 Za týchto podmienok Sozialgericht Detmold (Súd pre sociálne veci Detmold) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa právo Únie vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej sa povolenie na pobyt na účely výkonu rodičovských práv a povinností má udeliť iba rodičovi, ktorý je cudzím štátnym príslušníkom, maloletého slobodného dieťaťa, ktoré je tuzemským štátnym príslušníkom, pokiaľ má toto dieťa obvyklý pobyt v tuzemsku, v dôsledku čoho občania Únie, ktorí sú štátnymi príslušníkmi členského štátu, nemajú takýto nárok na udelenie povolenia na pobyt na účely vykonávania rodičovských práv a povinností vo vzťahu k maloletému občanovi Únie, ktorý má štátnu príslušnosťou iného členského štátu, ako je tuzemský štát?“

O prejudiciálnej otázke

24 Na úvod treba po prvé poznamenať, že Európska komisia poukázala na možnosť žalobcu vo veci samej dovolávať sa práva na pobyt na nemeckom území ako „partner“ matky ich spoločného dieťaťa v zmysle článku 3 ods. 2 písm. b) smernice 2004/38, pričom spresnila, že ak by žalobca vo veci samej mal takéto právo, na účely vyriešenia sporu vo veci samej by nebolo potrebné odpovedať na položenú otázku.

25 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že pri otázkach týkajúcich sa práva Únie platí prezumpcia relevantnosti. Súdny dvor môže odmietnuť rozhodovať o prejudiciálnej otázke položenej vnútroštátnym súdom len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad právnej normy Únie nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, pokiaľ ide o hypotetický problém alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými ani právnymi podkladmi potrebnými na užitočnú odpoveď na otázky, ktoré mu boli položené (rozsudok z 10. apríla 2025, Amilla, C-723/23, EU:C:2025:262, bod 38 a citovaná judikatúra).

26 V prejednávanej veci sa žalobca vo veci samej nedomáha práva na pobyt v zmysle článku 3 ods. 2 písm. b) smernice 2004/38, ale práva na pobyt stanoveného vnútroštátnym právom na účely výkonu rodičovských práv a povinností, pričom posúdenie dôvodnosti tohto nároku si podľa názoru vnútroštátneho súdu vyžaduje výklad práva Únie. Samotná možnosť, že by dotknutá osoba prípadne mohla mať aj iné právo na pobyt, však nemôže zjavne preukázať, že ustanovenia práva Únie, ktorých výklad sa požaduje, nemajú žiadnu súvislosť s existenciou sporu vo veci samej alebo že problém nastolený touto otázkou je hypotetický.

27 Po druhé otázky vnútroštátneho súdu sa týkajú konkrétne možnosti poľského štátneho príslušníka, ktorý je otcom maloletého dieťaťa, ktoré je tiež poľským štátnym príslušníkom a má obvyklý pobyt na nemeckom území, získať vnútroštátne povolenie na pobyt na účely výkonu rodičovských práv a povinností vo vzťahu k tomuto dieťaťu, ak sa uvedené dieťa zdržiava na tomto území na základe smernice 2004/38 ako rodinný príslušník svojej matky, ktorá je tiež poľským štátnym príslušníkom a má tam právo na trvalý pobyt podľa tejto smernice. Okrem toho z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že táto otázka sa zakladá na predpoklade, že FL nemá iné právo na pobyt v Nemecku, než je právo založené na jeho postavení uchádzača o zamestnanie podľa článku 14 ods. 4 písm. b) smernice 2004/38.

28 Je tiež nesporné, že povolenie na pobyt, o ktoré FL žiada na účely výkonu rodičovských práv a povinností, by mu zakladalo nárok na sociálne dávky, zatiaľ čo podľa nemeckého práva mu právo na pobyt v Nemecku výlučne na účely hľadania zamestnania nezakladá nárok na tieto dávky. Z tohto dôvodu, ako vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, FL pred vnútroštátnym súdom tvrdí, že mu musí byť vydané takéto vnútroštátne povolenie na pobyt a v dôsledku toho mu musia byť priznané sociálne dávky podľa SGB II.

29 Za týchto podmienok prináleží Súdnemu dvoru, aby na účely odpovede na položenú otázku vychádzal aj z predpokladu uvedeného v bode 27 tohto rozsudku.

30 Po tretie treba pripomenúť, že podľa judikatúry Súdneho dvora, v prípade, ak prejudiciálna otázka odkazuje iba na právo Únie bez toho, aby uvádzala ustanovenia tohto práva, ktorých sa týka, prináleží Súdnemu dvoru, aby zo všetkých informácií, ktoré poskytol vnútroštátny súd, a najmä z odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania, zistil ustanovenia práva Únie, ktoré si vyžadujú výklad so zreteľom na predmet sporu vo veci samej (rozsudok z 12. februára 2015, Surgicare, C-662/13, EU:C:2015:89, bod 17 a citovaná judikatúra).

31 V prejednávanej veci vnútroštátny súd síce v odôvodnení návrhu na začatie prejudiciálneho konania uvádza viaceré ustanovenia práva Únie, avšak len vo vzťahu k článku 18 ZFEÚ uvádza dôvod, uvedený v bode 21 tohto rozsudku, prečo má pochybnosti o tom, či vnútroštátna právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, porušuje právo Únie, pričom spresňuje, ako vyplýva z bodu 27 tohto rozsudku, že tento súd vychádza z predpokladu, že smernica 2004/38 je uplatniteľná aj v prejednávanej veci.

32 Za týchto podmienok treba konštatovať, že vnútroštátny súd sa svojou otázkou v podstate pýta, či sa článok 18 ZFEÚ a/alebo smernica 2004/38 majú vykladať v tom zmysle, že bránia právnej úprave členského štátu, podľa ktorej povolenie na pobyt, stanovené vnútroštátnym právom na účely výkonu rodičovských práv a povinností, nemôže byť vydané občanovi Únie, ktorý je nositeľom rodičovských práv a povinností vo vzťahu k svojmu maloletému dieťaťu, len z dôvodu, že toto dieťa, hoci je zároveň občanom Únie a zdržiava sa na území tohto členského štátu na základe tejto smernice, nemá štátnu príslušnosť tohto členského štátu.

33 V tejto súvislosti treba na úvod uviesť, že zo skutočností uvedených v spise, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, vyplýva, že podmienky udelenia vnútroštátneho povolenia na pobyt, o ktoré ide vo veci samej, vedú k rozdielnemu zaobchádzaniu na základe štátnej príslušnosti medzi maloletými deťmi s bydliskom na nemeckom území. Konkrétne podľa nemeckej právnej úpravy povolenie na pobyt na účely výkonu rodičovských práv a povinností možno udeliť štátnemu príslušníkovi iného členského štátu len vtedy, ak sa tieto práva a povinnosti vykonávajú vo vzťahu k maloletému slobodnému dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt na nemeckom území a má nemeckú štátnu príslušnosť. V dôsledku toho v prípade maloletého dieťaťa, ktoré je občanom Únie a ktoré nemá nemeckú štátnu príslušnosť, takéto vnútroštátne povolenie na pobyt nemožno udeliť jeho rodičovi, ktorý je štátnym príslušníkom iného členského štátu, aj keby dotknuté dieťa malo tiež obvyklý pobyt na nemeckom území.

34 Treba však pripomenúť, že článok 20 ods. 1 ZFEÚ priznáva každej osobe, ktorá má štátnu príslušnosť členského štátu, štatút občana Únie a že poslaním tohto štatútu je byť základným štatútom štátnych príslušníkov členských štátov, ktorý umožňuje tým štátnym príslušníkom, ktorí sa nachádzajú v rovnakej situácii, aby sa s nimi v oblasti vecnej pôsobnosti Zmluvy o FEÚ bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť a bez toho, aby boli dotknuté výnimky výslovne stanovené v tejto súvislosti, z právneho hľadiska zaobchádzalo rovnako (rozsudok z 15. júla 2021, The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20, EU:C:2021:602, bod 62).

35 Každý občan Únie sa teda môže dovolávať zákazu diskriminácie na základe štátnej príslušnosti zakotveného v článku 18 ZFEÚ v akejkoľvek situácii, ktorá patrí do oblasti vecnej pôsobnosti práva Únie. Tieto situácie zahŕňajú situácie týkajúce sa výkonu práva na slobodný pohyb a pobyt na území členských štátov priznaného článkom 20 ods. 2 písm. a) ZFEÚ a článkom 21 ZFEÚ (rozsudok z 15. júla 2021, The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20, EU:C:2021:602, bod 63).

36 Keďže dieťa žalobcu vo veci samej je občanom Únie, ktorý sa zdržiava v inom členskom štáte, než je členský štát, ktorého je štátnym príslušníkom, jeho situácia patrí do oblasti vecnej pôsobnosti práva Únie, takže sa v zásade môže dovolávať zákazu diskriminácie na základe štátnej príslušnosti uvedeného v článku 18 ZFEÚ (pozri analogicky rozsudok z 15. júla 2021, The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20, EU:C:2021:602, bod 64).

37 V súlade s ustálenou judikatúrou však platí, že článok 18 prvý odsek ZFEÚ sa môže samostatne uplatniť len v situáciách upravených právom Únie, pre ktoré Zmluva o FEÚ nestanovuje osobitné pravidlá zákazu diskriminácie (rozsudok z 15. júla 2021, The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20, EU:C:2021:602, bod 65).

38 V tejto súvislosti treba uviesť, že zásada zákazu diskriminácie je vo vzťahu k občanom Únie, ktorí uplatňujú svoju slobodu pohybu a pobytu na území členských štátov, konkretizovaná v článku 24 smernice 2004/38 (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. júla 2021, The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20, EU:C:2021:602, bod 66).

39 V súlade s článkom 3 ods. 1 smernice 2004/38 do pôsobnosti tejto smernice patria a príjemcami práv udelenými touto smernicou sú občania Únie, ktorí sa pohybujú alebo zdržiavajú v členskom štáte inom, ako je členský štát, ktorého štátnymi príslušníkmi sú, ako aj ich rodinní príslušníci, ako sú definovaní v bode 2 článku 2, ktorí ich sprevádzajú, alebo sa k nim pripájajú. Tak je to v prípade osoby, akou je dieťa žalobcu vo veci samej, ktoré je, ako vyplýva z bodu 27 tohto rozsudku, poľským štátnym príslušníkom a zdržiava sa na nemeckom území ako rodinný príslušník svojej matky, ktorá je tiež poľským štátnym príslušníkom a má právo na trvalý pobyt na území dotknutého členského štátu.

40 Za týchto podmienok treba pristúpiť k výkladu článku 24 smernice 2004/38.

41 Pokiaľ ide v prvom rade o tento článok 24, odsek 1 tohto článku stanovuje, že všetci občania Únie, ktorí sa na základe uvedenej smernice zdržiavajú na území hostiteľského členského štátu, majú nárok na rovnaké zaobchádzanie ako štátni príslušníci tohto členského štátu v rámci pôsobnosti Zmluvy o FEÚ.

42 V tejto súvislosti na jednej strane, ako vyplýva z bodu 39 tohto rozsudku, v prejednávanej veci je dieťa žalobcu vo veci samej občanom Únie zdržiavajúcim sa na nemeckom území „na základe smernice 2004/38“ v zmysle článku 24 ods. 1 tejto smernice.

43 Na druhej strane udelenie vnútroštátneho práva na pobyt rodičovi maloletého dieťaťa, ktoré je občanom Únie, ktoré využilo svoje právo na voľný pohyb a pobyt, spadá do „rámc[a] pôsobnosti Zmluvy“ v zmysle uvedeného článku 24 ods. 1, keďže udelenie takéhoto práva môže uľahčiť dotknutému maloletému dieťaťu výkon práva na voľný pohyb a pobyt v hostiteľskom členskom štáte.

44 Ako už totiž Súdny dvor rozhodol, z odôvodnení 3 a 4 smernice 2004/38 vyplýva, že jej cieľom je uľahčiť výkon základného a individuálneho práva voľne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských štátov, ktoré je občanom Únie priamo priznané článkom 21 ods. 1 ZFEÚ, a posilniť toto základné právo. Ochrana rodinného života týchto občanov a najmä prijatie opatrení na podporu integrácie ich rodín v hostiteľskom členskom štáte sú súčasťou dosiahnutia tohto cieľa [pozri v tomto zmysle rozsudok z 2. septembra 2021, État belge (Právo na pobyt v prípade domáceho násilia), C-930/19, EU:C:2021:657, body 81 a 82, ako aj citovanú judikatúru]. Udelenie vnútroštátneho povolenia na pobyt rodičovi dieťaťa, ktoré je občanom Únie a ktoré sa obvykle zdržiava v členskom štáte, pritom zodpovedá týmto cieľom, keďže umožňuje chrániť rodinný život tohto dieťaťa na území tohto členského štátu a podporiť integráciu jeho rodiny do tohto členského štátu, a to o to viac, ak takéto povolenie na pobyt má umožniť výkon rodičovských práv a povinností vo vzťahu k uvedenému dieťaťu, a teda v zásade dovtedy, kým toto dieťa naďalej podlieha týmto právam a povinnostiam.

45 Zásada rovnosti zaobchádzania konkretizovaná v článku 24 ods. 1 smernice 2004/38, ktorá vyžaduje, aby sa s osobami nachádzajúcimi sa v porovnateľných situáciách z právneho hľadiska zaobchádzalo rovnako, sa teda uplatní v situácii, o akú ide vo veci samej.

46 V rámci konania vo veci samej je nesporné, že povolenie na pobyt, ktorého sa FL dovoláva, mu nebolo udelené len z toho dôvodu, že jeho dieťa nemá nemeckú štátnu príslušnosť, keďže FL navyše spĺňa ďalšie podmienky stanovené nemeckým právom na účely udelenia povolenia na základe § 28 ods. 1 prvej vety bodu 3 AufenthG. Z toho vyplýva, že vnútroštátna právna úprava, o ktorú ide vo veci samej, vedie k priamej diskriminácii založenej na štátnej príslušnosti dieťaťa, a je teda v rozpore s článkom 24 ods. 1 smernice 2004/38, keďže nepriznáva jeho rodičovi, ktorý je štátnym príslušníkom iného členského štátu, právo na pobyt s cieľom umožniť mu vykonávať rodičovské práva a povinnosti k tomuto dieťaťu, zatiaľ čo nemecké dieťa nachádzajúce sa v takejto situácii môže na ten istý účel využívať prítomnosť svojho rodiča, ktorý je štátnym príslušníkom iného členského štátu, na nemeckom území.

47 Toto konštatovanie nie je spochybnené argumentáciou, ktorú nemecká vláda uviedla na pojednávaní, podľa ktorej právo na pobyt stanovené v § 28 ods. 1 prvej vete bode 3 AufenthG má za cieľ chrániť ústavné právo nemeckých občanov na slobodný pobyt a pobyt v Nemecku, čo je cieľ, ktorý má zabrániť tomu, aby nemecké dieťa prípadne muselo opustiť svoju krajinu pôvodu, ak rodič, ktorý je cudzím štátnym príslušníkom, nemal právo na pobyt, pričom s ohľadom na tento cieľ sa občania Únie, ktorí nemajú nemeckú štátnu príslušnosť, nachádzajú v odlišnej situácii, keďže neudelenie tohto práva na pobyt by nemohlo viesť k tomu, že by museli opustiť svoju krajinu pôvodu.

48 Aj keď totiž občan Únie, ktorý nemá nemeckú štátnu príslušnosť, nemá takéto ústavné právo a na to, aby mal právo na pobyt podľa smernice 2004/38, musí spĺňať podmienky výkonu tohto práva stanovené touto smernicou, nič to nemení na tom, že pokiaľ sú tieto podmienky splnené, má tento občan rovnako ako občan Únie, ktorý má nemeckú štátnu príslušnosť, právo slobodne sa zdržiavať na nemeckom území, takže ich situácie sú porovnateľné, pričom treba spresniť, že na účely uplatnenia zásady rovnosti zaobchádzania, požiadavka týkajúca sa porovnateľnej povahy situácií nevyžaduje, aby situácie boli identické, ale iba to, aby boli tieto situácie podobné [pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. júna 2018, MB (Zmena pohlavia a starobný dôchodok), C-451/16, EU:C:2018:492, bod 41].

49 V prípade existencie právnej úpravy, akou je právna úprava uvedená v bode 46 tohto rozsudku, má teda rodič dieťaťa, ktoré nie je nemeckým štátnym príslušníkom, na základe článku 24 ods. 1 smernice 2004/38 právo získať povolenie na pobyt na účely výkonu rodičovských práv a povinností vo vzťahu k svojmu dieťaťu za rovnakých podmienok, aké sa podľa tejto právnej úpravy uplatňujú na cudzích štátnych príslušníkov, ktorí sú rodičmi detí, ktorí majú nemeckú štátnu príslušnosť.

50 Ako vyplýva z bodov 43 a 44 tohto rozsudku, v prejednávanej veci má povolenie na pobyt, o udelenie ktorého FL žiada, v konečnom dôsledku umožniť FL ako rodičovi, ktorý nie je štátnym príslušníkom hostiteľského členského štátu, vykonávať svoje rodičovské práva a povinnosti vo vzťahu k svojmu dieťaťu, ktoré sa tam obvykle zdržiava, a tým chrániť rodinný život tohto dieťaťa v Nemecku, ako aj jeho slobodu pohybu a pobytu na nemeckom území, keďže ani uvedené dieťa nemá nemeckú štátnu príslušnosť, ale štátnu príslušnosť iného členského štátu. Ak by však rodičovi takéhoto dieťaťa nemohlo byť udelené vnútroštátne povolenie na pobyt, na ktoré majú

nárok rodičia tuzemského štátneho príslušníka, viedlo by to k porušeniu rovnosti zaobchádzania s týmto dieťaťom (pozri analogicky rozsudok z 21. decembra 2023, Chief Appeals Officer a i., C-488/21, EU:C:2023:1013, body 66 až 69).

51 Taká diskriminácia, aká je uvedená v bode 46 tohto rozsudku, navyše nemôže byť odôvodnená vzhľadom na výnimku stanovenú v článku 24 ods. 2 smernice 2004/38, keďže právo dotknutého dieťaťa na pobyt nepatrí medzi prípady uvedené v tomto ustanovení.

52 V druhom rade, pokiaľ ide o dôsledky udelenia povolenia na pobyt výlučne na základe vnútroštátneho práva, v bode 28 tohto rozsudku sa pripomenulo, že v prejednávanej veci podľa nemeckého práva držiteľ povolenia na pobyt vydaného na základe § 28 ods. 1 prvej vety bodu 3 AufenthG môže z tohto dôvodu požiadať aj o sociálne dávky podľa SGB II. Tieto dávky však boli FL zamietnuté s odôvodnením, že na nemeckom území nemá iné právo na pobyt ako to, ktoré mu môže byť priznané ako uchádzačovi o zamestnanie.

53 Je pravda, že sám FL sa zdržiava na území tohto členského štátu „na základe smernice 2004/38“ a konkrétnejšie na základe jej článku 14 ods. 4 písm. b) ako uchádzač o zamestnanie. Článok 24 ods. 2 tejto smernice pritom výslovne umožňuje členským štátom odchýliť sa od zásady rovnosti zaobchádzania a odmietnuť udeliť nárok na sociálne dávky žiadateľovi, ktorého právo na pobyt je založené na tomto článku 14 ods. 4 písm. b).

54 Ak sa však FL udelí povolenie na pobyt, ktorého sa domáha na základe § 28 ods. 1 prvej vety bodu 3 AufenthG, úvahy uvedené v predchádzajúcom bode nemôžu nijako spochybniť jeho právo na priznanie sociálnych dávok podľa SGB II.

55 Ak totiž FL ako držiteľovi práva na pobyt na vnútroštátnom území výlučne na účely hľadania zamestnania môže vnútroštátny normotvorca na základe výnimky stanovenej v článku 24 ods. 2 smernice 2004/38 odmietnuť tieto dávky, nič to nemení na tom, že v prípade potreby môže žiadať o vyplatenie uvedených dávok na inom základe (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. októbra 2020, Jobcenter Krefeld, C-181/19, EU:C:2020:794, bod 70).

56 Pôsobnosť tejto výnimky je totiž obmedzená, pokiaľ ide o dávky sociálnej pomoci, na osoby, ktoré majú právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte na jednej strane na základe článku 6 ods. 1 tejto smernice na obdobie najviac troch mesiacov a na druhej strane na základe článku 14 ods. 4 písm. b) uvedenej smernice na obdobie dlhšie ako tri mesiace na účely hľadania zamestnania.

57 Z toho vyplýva, že uvedená výnimka sa neuplatní, ak má dieťa dotknutej osoby iné právo na pobyt podľa smernice 2004/38, než je právo uvedené v predchádzajúcom bode.

58 Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že článok 24 smernice 2004/38 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni právnej úprave členského štátu, podľa ktorej povolenie na pobyt stanovené vnútroštátnym právom na účely výkonu rodičovských práv a povinností nemôže byť vydané občanovi Únie, ktorý je nositeľom rodičovských práv a povinností vo vzťahu k svojmu maloletému dieťaťu, len z dôvodu, že toto dieťa, hoci je zároveň občanom Únie a zdržiava sa na území tohto členského štátu na základe tejto smernice, nemá štátnu príslušnosť tohto členského štátu.

O trovách

59 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (piata komora) rozhodol takto:

Článok 24 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS,

sa má vykladať v tom zmysle, že:

bráni právnej úprave členského štátu, podľa ktorej povolenie na pobyt stanovené vnútroštátnym právom na účely výkonu rodičovských práv a povinností nemôže byť vydané občanovi Únie, ktorý je nositeľom rodičovských práv a povinností vo vzťahu k svojmu maloletému dieťaťu, len z dôvodu, že toto dieťa, hoci je zároveň občanom Únie a zdržiava sa na území tohto členského štátu na základe tejto smernice, nemá štátnu príslušnosť tohto členského štátu.

Podpisy